

УДК 330.322.1

В.В. Козик, А.І. Бажанова

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра економіки і менеджменту інвестицій та нерухомості**ЧИННИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ**

© Козик В.В., Бажанова А.І., 2002

Розглянуто функції суб'єктів інвестиційної діяльності при реалізації інвестиційного проекту, та основні фактори, що впливають на інтенсивність інвестиційного процесу і обсяг інвестиційних ресурсів, які повинно враховувати підприємство при мобілізації коштів, щоб вже на початковому етапі інвестування не втрачалася прибутковість залучених у інвестиційний процес ресурсів.

This article is devoted to the problem of effective investment process, which depends on different factors. There are a lot of participants take parts in investment process. Every firm has to mobilise great amount of investment resources when it realizes investment project. The enterprise has to increase the effectiveness of investment process taking into account a lot of factors in such mobilisation. These factors are examined in the article.

Розвиток економічної, соціальної сфер в Україні в умовах перехідного періоду зумовлений успіхом структурної перебудови вітчизняної економіки. Досягнення структурно збалансованої моделі вітчизняної економіки і, зокрема, реальний розвиток виробничих підприємств, які опинилися на межі банкрутства, почнеться лише за умови докорінного оновлення виробництва. Структурна перебудова економіки, створення соціально орієнтованого господарства на новій технологічній базі не може бути забезпечено без масштабних цільових інвестицій в промислове і сільськогосподарське виробництво, будівництво, інші сектори економіки. Запорукою ефективної структурної перебудови економіки України є здійснення термінових заходів щодо активізації інвестиційної діяльності, знаходження шляхів найбільш повного і ефективного використання всіх можливих джерел фінансування, мобілізації всіх інвестиційних ресурсів. Оскільки капітал у будь-якій формі – обмежений ресурс, недостатньо просто залучити інвестиційні кошти, необхідно так використати можливості всіх учасників інвестиційного процесу і так організувати їх взаємодію, щоб уникнути дублювань, а отже, і зайвих витрат. Все це дасть змогу ефективно здійснювати інвестиційну діяльність, щоб вже на початковому етапі інвестування не втрачалася прибутковість залучених у інвестиційний процес ресурсів.

Насамперед необхідно визначити учасників інвестиційного процесу. У законі України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 року суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави. Інвесторами є суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора [1, с. 186]. Для подальшого розгляду суб'єктів інвестиційного процесу і врахування особливостей кожного під час здійснення інвестиційної діяльності класифікуємо їх за різними ознаками (табл. 1).

Класифікація суб'єктів інвестиційної діяльності

№	Ознака класифікації	Учасники інвестиційної діяльності
1	за функціями, які виконують суб'єкти інвестиційної діяльності, під час реалізації інвестиційного проекту	інвестори (замовники)
		кредити
		вкладники
		користувачі об'єктів інвестиційної діяльності
		постачальники сировини, матеріалів, комплектуючих
		виконавці робіт (підрядники)
		страховики
	ті, які виконують інші функції із забезпечення реалізації інвестицій	
2	за правовим статусом	юридичні особи
		фізичні особи
		держави
3	за регіональною ознакою	відчизняні
		іноземні
4	за формою інвестиційних інститутів	емітенти фінансових інструментів
		інвестори
		спеціалізовані інститути (посередники)
5	за формою власності інвесторів	приватні
		державні
		колективні

Тепер розглянемо основних учасників інвестиційного процесу з погляду функцій, які вони виконують, а також джерел інвестиційних ресурсів, які вони використовують, здійснюючи інвестиційну діяльність (табл. 2).

Досвід розвинених країн показує, що оперативна перебудова капітальної структури фірми для підвищення (максимізації) її оцінки може бути досягнута тільки при комплексному використанні різноманітних джерел фінансування [2, с. 15]. Тому виникає об'єктивна необхідність у всебічному розгляді залучення інвестиційних ресурсів, який передбачає взаємодію учасників інвестиційного процесу, а також багато чинників, які впливають на інтенсивність інвестиційного проекту і обсяг інвестиційних ресурсів.

Суб'єкти інвестиційної діяльності і їх функції і джерела фінансових ресурсів

№	Учасник інвестиційного процесу	Функція в інвестиційному процесі	Джерела формування ресурсів		
			власні	позикові	залучені
1	Промислове підприємство	інвестор	частина чистого прибутку	довгострокові кредити	емісія акцій
		виконавець	амортизаційні відрахування	емісія облігацій	внесок сторонніх
		постачальник, користувач об'єктів інвестування	страхова сума відшкодування збитків, викликана втратою майна	податковий інвестиційний кредит	інвесторів до уставного фонду
			довгострокові фінансові вкладення	інвестиційний лізинг	
			частина основних фондів	інвестиційний селенг	
			частина оборотних активів		
2	Комерційний банк	інвестор, кредитор	кошти, отримані в результаті: залучення і розміщення грошових вкладів і кредитів, випуску платіжних документів і цінних паперів (акцій, облігацій тощо), виконання операцій з ними, здійснення довірчих операцій		
3	Інвестиційна компанія	інвестор, кредитор	емісія інвестиційних сертифікатів, інших цінних паперів і виконання операцій з ними		
4	Страхова компанія	страховик інвестиційних ризиків, інвестор	страхові платежі фізичних і юридичних осіб, кошти отримані від продажу страхових полісів, посередницької діяльності, операцій з цінними паперами		
5	Пенсійний фонд	інвестор	кошти громадян, "довгі гроші", кошти, отримані від операцій з цінними паперами		
6	Позико-ощадні заклади	інвестор	кошти фізичних осіб, кошти, отримані в результаті випуску і операцій з цінними паперами, забезпечених нерухомістю, а також іпотечних позик		
7	Трастова компанія	інвестор "за довіреністю"	кошти клієнтів		
8	Депозитарно-кліринговий центр	технічний організатор процесу інвестування	кошти клієнтів		
9	Венчурна компанія	інвестор (фінансування інновацій)	вільні фінансові ресурси великих компаній, кошти пенсійних фондів, іноземних інвесторів, незалежних венчурних фондів, іноваційних компаньєрських фінансових ресурсів		

Фактори, які впливають на обсяг інвестиційних ресурсів підприємства, доцільно поділяти на первинні та вторинні.

Під первинними чинниками розуміємо такі, які безпосередньо впливають на обсяг інвестованих коштів. Такі чинники можна поділити на фактори внутрішнього і зовнішнього середовища. Факторами внутрішнього середовища є:

1. Співвідношення розподілу прибутку підприємства на споживання і нагромадження (заощадження). За умови низьких доходів основна їх частина витрачається на споживання. Чим більший дохід, тим більша його частина спрямовується на заощадження; вона і є джерелом інвестицій [3, с. 17].

2. Очікувана норма чистого прибутку. Прибуток є основним мотивом інвестування. Обсяг інвестицій прямо залежить від очікуваної норми чистого прибутку.

3. Наявність засобів (як основних, так і оборотних), які можна залучити для фінансування інвестицій, мається на увазі використання власних коштів або можливість отримання кредиту (включаючи іпотечний).

4. Стадія життєвого циклу діяльності підприємства. Підприємство, яке знаходиться на стадії розквіту, є привабливішим для інвестора, ніж таке, що знаходиться на стадії занепаду, крім цього, врахування залучення кваліфікованих кадрів, використання у виробництві найновіших технологій тощо.

Факторами зовнішнього середовища є:

1. Ставка позичкового відсотка на капітал. Збільшення ставки зумовлює зниження обсягу інвестицій і навпаки.

2. Передбачуваний темп інфляції. Інфляційні процеси впливають на ринкову вартість капіталу і реальну дохідність інвестицій. Чим вищий темп інфляції, тим швидше знецінюється очікуваний прибуток після інвестування. В умовах нестабільної економіки ускладнюється прогнозування грошових потоків, що унеможливує оцінку ефективності інвестицій [4, с. 94]. Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що відсутність високого рівня інфляції є необхідною умовою залучення приватних інвестицій. Але сприятливий інвестиційний клімат потребує комплексу умов, а саме: соціально-політичної стабільності, декриміналізації ділового життя, раціональної системи державного регулювання, мудрої податкової політики [5, с. 19].

Під вторинними (непрямими) чинниками розуміємо такі, які впливають не безпосередньо на обсяг інвестування проекту, а на первинні чинники або діють через них. Такими чинниками є:

- Економічна, політична нестабільність, недосконалість і нестабільність законодавства, млявість політичних і економічних (ринкових) реформ. Існують і інші фактори, які визначають несприятливий інвестиційний клімат в Україні, такі, як жорстка і непередбачувана податкова система, слабо розвинута ринкова інфраструктура, недосконалість механізму страхування інвестицій тощо (який впливає на бажання інвесторів вкладати кошти, на безпеку інвестицій тощо).

- Співвідношення розподілу прибутку населення країни на споживання і нагромадження (заощадження). В умовах низьких середніх доходів на одного жителя основна їх частина витрачається на споживання, що спричиняє зменшення обсягу інвестиційних ресурсів.

- Термін, протягом якого залучаються інвестиції. Цей чинник ми відносимо до факторів непрямой дії, оскільки він діє через первинний чинник – процентну ставку, яка може змінюватися протягом довготривалого проекту.

- Економічне середовище, яке також впливає на обсяг інвестування за допомогою процентної ставки, оскільки її величина може коливатися залежно від ринкової кон'юнктури.

- Інвестиційна привабливість галузі (підгалузі), в якій працює підприємство, визначає очікуваний ризик проекту, що може впливати на розмір процентної ставки.

Отже, мобілізуючи інвестиційні ресурси для конкретного інвестиційного проекту, підприємство має не тільки використати всі можливі власні джерела фінансування, а й залучати зовнішні, враховуючи всі фактори, які впливають на ефективність інвестування.

1. Законодавчі акти України з питань економіки / Сост. Ліжонова В.І. – К., 1993.
 2. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основи інвестиційної діяльності. – К., 1997. 3. Загородній А.Г., Стадницький Ю.І. Менеджмент реальних інвестицій. – К., 2000. 4. Балацький О.Ф., Теліженко А.М. Управління інвестиціями. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Суми, 2000. 5. Коломойцев В.Е. Етапи, шляхи та ефективність структурної перебудови промислового комплексу України. – К., 1997.

УДК 339.727.22

І.П. Мойсеєнко

Львівська філія МАУП

ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© *Мойсеєнко І.П., 2002*

Розглянуто необхідність та напрямки змін в управлінні підприємством в умовах динамічності соціально-економічного середовища.

На основі аналізу сучасних підходів до управління змінами з врахуванням основ теорії еволюції систем, теорії успіху та нейролінгвістичного програмування моделей поведінки пропонується алгоритм визначення необхідних для підприємства змін та описується послідовність дій при впровадженні змін (реалізації інвестиційних рішень).

Об'єктом дослідження за допомогою такого алгоритму можуть бути як окремі підрозділи підприємства, так і підприємство загалом. Після оцінки критичних ситуацій планують зміни та їх впровадження.

The article considers the necessity and directions of changes in the enterprise management under the conditions of dynamic social-economic environment.

On the background of modern approaches to changes management analysis, taking into account the basis of evolution theory system, theory of success & neuro-lingvistic programming of the behavior models it's suggested the algorithm of necessary for the enterprise changes determination the actions succession at changes implementation (the investment decisions realization).

The investigation object with the help of the given algorithm can be either separate subdivisions of the enterprise or the enterprise as whole. After the critical situations evaluation, the changes & their implementation is carried out.

Сьогодні управління – це регулювання в умовах невизначеного середовища, що характеризується прагненням до постійних змін у правовому, нормативному та економічному планах, пошуком нових можливостей та високим ступенем ризику в їх реалізації.